

Høringsnotat

Om endringer i krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen

Innhold

1	Hovedinnholdet i høringsnotatet	4
1.1	Innledning	4
1.2	Spørsmål der departementet særskilt ber om innspill	4
2	Bakgrunnen for forslaget	5
2.1	Innledning	5
2.2	Innspill til den midlertidige loven	5
2.3	Bestemmelser i midlertidig lov som ikke følges opp i forslaget	7
3	Avholdelse av møter	7
3.1	Innledning	7
3.2	Aksjeloven og allmennaksjeloven	8
3.2.1	Gjeldende rett	8
3.2.2	Reguleringen i midlertidig lov	9
3.3	Samvirkeloven	10
3.3.1	Gjeldende rett	10
3.3.2	Reguleringen i midlertidig lov	11
3.4	Selskapsloven	12
3.4.1	Gjeldende rett	12
3.4.2	Reguleringen i midlertidig lov	12
3.5	Stiftelsesloven	13
3.5.1	Gjeldende rett	13
3.5.2	Reguleringen i midlertidig lov	13
3.6	Departementets forslag	14
3.6.1	Innledning	14
3.6.2	Styremøter og møter i andre foretaksorganer enn generalforsamling, selskapsmøte og årsmøte	15
3.6.3	Generalforsamlinger og årsmøter	17
3.6.4	Selskapsmøter	23
3.6.5	Om møteformen	24
4	Elektronisk signering av protokoller mv.	25
4.1	Gjeldende rett	25
4.2	Reguleringen i midlertidig lov	25

4.3	Departementets forslag	26
5	Forholdet til EØS-retten	26
6	Økonomiske og administrative konsekvenser	27
7	Forslag til lovendringer	28

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

1.1 Innledning

Nærings- og fiskeridepartementet foreslår i dette høringsnotatet endringer i følgende lover:

- lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)
- lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven)
- lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkeloven)
- lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven)
- lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)

Forslaget innebærer at det i mindre grad enn i dag vil bli stilt krav til fysiske møter i aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, ansvarlige selskaper og kommandittselskaper, samvirkeforetak og stiftelser. Det samme vil gjelde for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Det foreslås også at møteprotokoller kan signeres elektronisk.

I kapittel 2 blir bakgrunnen for forslagene omtalt.

I kapittel 3 blir det gitt en oversikt over reglene for gjennomføring av møter i foretakslovgivningen, inkludert de midlertidige reglene som ble innført som følge av covid-19-pandemien. Departementets forslag til endringer i reglene om gjennomføring av møter er omtalt i punkt 3.6.

I kapittel 4 blir reglene for signering av protokoller i foretakslovgivningen omtalt. Departementet foreslår at elektronisk signering av protokoller hjemles i permanent regelverk.

1.2 Spørsmål der departementet særskilt ber om innspill

Departementet ber høringsinstansene om innspill til flere spørsmål. Spørsmål 1 er omtalt i punkt 3.6.2, spørsmål 2 til 9 er omtalt i punkt 3.6.3, og spørsmål 10 i punkt 3.6.4:

1. Er det behov for å videreføre styremedlemmers rett til å delta ved elektroniske hjelpemidler i møter som styreleder har bestemt at skal gjennomføres med personlig fremmøte?
2. Bør alternativ 1 eller alternativ 2 for ordinær gjennomføring av generalforsamling og årsmøte foreslås?
3. Er det grunn til å skille mellom ulike foretaksformer i reguleringen, særlig om det er grunn til å være mer restriktiv med å tillate elektronisk generalforsamling i allmennaksjeselskaper?
4. Bør det innføres en adgang for et mindretall til å kreve fornyet behandling av enkeltsaker ved møter uten personlig fremmøte?

5. Hvilke vurderinger bør legges til grunn for forsvarlighetskravet, slik at rettigheter og plikter best kan ivaretas, og særlig i foretak med mange eiere eller medlemmer?
6. Vil aksjelovens bestemmelser sammenholdt med det foreslåtte kravet til «forsvarlighet» ivareta eiernes rettigheter og forhindre misbruk av reglene, eller er det behov for ytterligere reguleringer?
7. Vil en endring i kravet om at saken skal forelegges revisor, kunne føre til økt bruk av reglene om forenklet generalforsamling?
8. Bør daglig leder og revisor ha rett til å kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte?
9. Bør det innføres en regel om at forhåndsstemmer kan benyttes også der det ikke er vedtektsfestet?
10. Bør reglene for selskapsmøtet i større grad harmoniseres med reglene i aksjelovene?

2 Bakgrunnen for forslaget

2.1 Innledning

Midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 54 om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (heretter midlertidig lov) ble vedtatt som følge av myndighetspålagte restriksjoner under utbruddet av covid-19 våren 2020. Den midlertidige loven legger til rette for at saksbehandlingen i styret, generalforsamlingen, årsmøtet, selskapsmøtet og andre foretaksorganer kan skje uten fysiske møter, og at protokoller kan signeres elektronisk. Loven opphørte opprinnelig å gjelde 1. november 2020, men er forlenget til 1. juni 2021, jf. § 7-1 andre ledd.

Den midlertidige loven er i hovedsak en videreføring av midlertidige forskrifter fra mars og april 2020 som ga unntak fra reglene om fysisk møte mv. i foretakslovgivningen. I tillegg åpnet forskriftene for elektronisk signatur av protokoller.

2.2 Innspill til den midlertidige loven

I høringen av den midlertidige loven fikk departementet høringsinnspill fra flere aktører som ønsket at reglene blir videreført permanent. En utførlig beskrivelse av høringsinnspillene finnes i [Prop. L 115 \(2019–2020\)](#).

Høringsinstansene la vekt på at kommunikasjonsformene i samfunnet har endret seg, og at elektroniske løsninger stadig blir bedre. Det vil derfor være naturlig å modernisere og forenkle aksjelovgivningen ved å åpne for bruk av elektroniske løsninger. Høringsinstansene pekte på at en generell adgang til å avholde elektronisk møte, vil gi foretakene mer fleksibilitet knyttet til selskapsstyringen.

Høringsinstansene påpekte også at elektroniske møter kan være kostnadseffektive og sikre, og forenkler både beslutningsprosesser i selskapets styrende organer, og kommunikasjon mellom møtedeltakere, aksjeeiere og andre. Videokonferanseløsninger,

med mulighet både til å skrive kortmeldinger (chattefunksjon) og med avstemningsmuligheter, gjør at det er mulig å ha en god dialog i slike møter.

En av høringsinstansene fremhevet at behovet for elektronisk signatur er det samme for alle foretaksformer.

Høringen viste også at det var gode erfaringer med unntaksforskriftene, og det ble pekt på at styremøte, generalforsamling mv. bare kan holdes innenfor rammene av kravet til at saksbehandlingen skal være forsvarlig. Det ble også pekt på selskapslovgivningens øvrige alminnelige prinsipper om krav til likebehandling og til forbudet mot myndighetsmisbruk.

I [proposisjonen punkt 3.4.2](#) skrev departementet at hensiktsmessigheten av disse reglene i aksjeloven, allmennaksjeloven, samvirkeloven, stiftelsesloven og andre foretakslover under departementets ansvarsområde, vil bli løpende vurdert basert på innspill og erfaringer.

Da proposisjonen ble behandlet i Stortinget, uttalte næringskomiteens medlemmer følgende i [Innst. 283 L \(2019–2020\)](#) om hensiktsmessigheten av den midlertidige loven:

«Komiteen mener det vil være nyttig å høste erfaringer fra den midlertidige loven for senere å kunne vurdere om enkelte av endringene kan gjøres permanente.»

For å følge opp næringskomiteens innstilling, ba departementet i september 2020 enkelte aktører i næringslivet om innspill og synspunkter knyttet til erfaringer med den midlertidige loven, og behovet for å videreføre reglene.

Aktørene som svarte departementet, hadde i hovedsak positive erfaringer med den midlertidige loven. Blant annet rapporterte flere bedrifter om høy fremmøteprosent og lavere kostnader knyttet til elektroniske møter.

Det ble bemerket at elektroniske møter ikke legger til rette for meningsutveksling på samme måte som i et fysisk møte. Likevel ble det understreket at det er forskjell på elektroniske møter med bildeoverføring og bruk av skriftlig saksbehandling. Blant annet ivaretar videomøter hensynene som taler for gjennomføring av fysiske møter bedre, og utveksling av synspunkter i videomøter kan dermed gjøre at beslutningsgrunnlaget blir bedre enn ved skriftlig saksbehandling.

Det ble også vist til at kompliserte og konfliktfylte saker kan egne seg bedre for behandling i fysisk møte. Blant annet ble det pekt på at de midlertidige reglene hadde skapt utfordringer i forbindelse med aksjonærkonflikter. Dersom dette hensynet skal ivaretas ved bruk av elektroniske møter, ble det påpekt at det kreves ekstra mye av styret og administrasjonen som forbereder møtene.

Det ble også pekt på behovet for å se krav til fysisk møte og undertegning av protokoll i sammenheng med øvrige regler i foretakslovgivningen, og særlig aksjelovens regler om forenklet generalforsamlingsbehandling.

2.3 Bestemmelser i midlertidig lov som ikke følges opp i forslaget

Midlertidig lov om unntak fra krav til fysiske møter mv. inneholder bestemmelser om at aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og samvirkeforetak kan fravike vedtektsfestede frister for å avholde ordinær generalforsamling og ordinært årsmøte i 2020.

Disse reglene ble vedtatt fordi myndighetspålagte restriksjoner som følge av covid-19-utbruddet våren 2020, førte til at noen foretak ikke klarte å holde ordinær generalforsamling eller ordinært årsmøte innen fristene som følger av foretakets vedtekter.

Per i dag er det ikke mulig å fastslå når situasjonen normaliseres. Det er departementets erfaring at selskaper og andre sammenslutninger har funnet frem til og tatt i bruk måter å avholde styremøter og møter i eierorganer o.l. på, som gir forsvarlig saksbehandling. Foretakene har også hatt tid til å endre vedtektsfestede frister. Det foreslås derfor ikke å videreføre disse bestemmelsene.

Den midlertidige loven ga også unntak fra krav til fysisk møte i lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak. Det foreslås ikke endringer i statsforetaksloven i dette høringsnotatet.

3 Avholdelse av møter

3.1 Innledning

Hovedregelen i foretakslovgivningen er at saksbehandling i foretaksorganer skal skje i fysisk møte. Dette gjelder blant annet styremøte, generalforsamling, selskapsmøte, årsmøte eller annet lignende møte, bedriftsforsamlingsmøte og møte i andre foretaksorganer. I noen grad åpner også lovverket for å gjennomføre saksbehandling helt eller delvis uten at det gjennomføres fysisk møte, for eksempel ved hjelp av elektroniske hjelpemidler.

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 54 om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 ble det gjort unntak fra krav til fysiske møter i aksjeloven, allmennaksjeloven, selskapsloven, samvirkeloven og stiftelsesloven. Bakgrunnen var hensynet til at foretakene skulle kunne fatte nødvendige beslutninger, og at involverte skulle kunne ivareta sine rettigheter og oppfylle sine plikter uten å opptre i strid med restriksjoner, anbefalinger eller råd fra myndighetene.

Nedenfor omtales kravene til fysisk møte i de ulike lovene og i den midlertidige loven for hver sammenslutningsform. For en mer utførlig beskrivelse av bestemmelsene i den midlertidige loven vises det til [Prop. 115 L \(2019–2020\)](#).

3.2 Aksjeloven og allmennaksjeloven

3.2.1 Gjeldende rett

Aksjeloven

Det følger av aksjeloven § 6-19 første ledd at styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte. Styreleders myndighet kan være begrenset av selskapets vedtekter, instruks fra generalforsamlingen eller instruks fra styret, jf. § 6-23. Styremedlemmer og daglig leder kan kreve møtebehandling, jf. § 6-19 andre ledd andre punktum.

Generalforsamling i aksjeselskaper skal som hovedregel avholdes som fysisk møte, jf. blant annet aksjeloven § 5-8 som viser til at generalforsamling skal holdes «i kommunen» der selskapet har sitt forretningskontor, eller på et annet bestemt angitt «sted». Aksjeeiere har rett til å møte i generalforsamling, enten selv eller ved fullmektig, jf. § 5-2. Møteretten kan ikke begrenses i vedtektene. Holdes generalforsamling som møte, skal styrelederen og daglig leder være til stede, jf. § 5-4. Andre styremedlemmer kan være til stede på generalforsamling når denne holdes som møte.

Aksjeloven har flere bestemmelser som beskytter aksjeeiernes rettigheter. Et eksempel er aksjeloven § 5-15, som regulerer ledelsens opplysningsplikt på generalforsamlingen. Aksjeeierne kan blant annet kreve at styremedlemmer og daglig leder gir tilgjengelige opplysninger om forhold som kan innvirke på bedømmelsen av årsregnskap og årsberetning.

Etter aksjeloven § 5-11 b første ledd har aksjeeiere rett til å delta på generalforsamling ved hjelp av elektroniske hjelpemidler, med mindre styret finner at det foreligger saklig grunn for å nekte. Deltakelse ved hjelp av elektroniske hjelpemidler kan likevel bare skje når deltakelsen og stemmegivningen kan kontrolleres på betryggende måte. I vedtektene kan det fastsettes nærmere krav til deltakelse ved hjelp av elektroniske hjelpemidler. Det kan også fastsettes i vedtektene at aksjeeierne skal kunne avgi stemme skriftlig, herunder ved bruk av elektroniske hjelpemidler i en periode før generalforsamlingen (forhåndsstemme), jf. § 5-11 b andre ledd.

Etter aksjeloven § 5-7 er det adgang til å holde forenklet generalforsamling, dersom ingen aksjeeiere motsetter seg dette. Forenklet generalforsamling kan holdes uten fysisk møte, for eksempel ved hjelp av elektroniske hjelpemidler. Styremedlemmer, daglig leder og revisor kan likevel kreve at saker skal behandles av generalforsamling i møte, jf. § 5-7 nr. 2.

Allmennaksjeloven

Reglene om styremøter i allmennaksjeselskaper er i hovedsak de samme som i aksjeloven, jf. allmennaksjeloven § 6-19 og § 6-23. I allmennaksjeselskaper skal imidlertid årsregnskap og årsberetning behandles av styret i møte, jf. § 6-19 første ledd andre punktum. Enkelte andre saker skal også behandles av styret i møte. Dette gjelder fastsettelse av lønn og godtgjørelse til daglig leder når ansettelse av daglig leder hører under styret, og når

styret fastsetter lønn og godtgjørelse til andre ledende ansatte, jf. § 6-19 første ledd tredje og fjerde punktum. Videre følger det av bestemmelsens andre ledd andre punktum at styremedlemmene og daglig leder kan kreve at saker behandles i møte.

Generalforsamling i allmennaksjeselskaper skal holdes som fysisk møte, jf. § 5-8 som viser til at generalforsamlingen skal holdes «i kommunen» der selskapet har sitt forretningskontor eller på et bestemt angitt annet «sted». Aksjeeiere har rett til å møte i generalforsamlingen, enten selv eller ved fullmektig, jf. § 5-2. Møteretten kan ikke begrenses i vedtektene. Styreleder, daglig leder og lederen for bedriftsforsamlingen skal være til stede på generalforsamlingen, jf. § 5-5 første ledd. Styremedlemmer og medlemmer av bedriftsforsamlingen har rett til å være til stede på generalforsamlingen.

Allmennaksjeloven har flere bestemmelser som beskytter aksjeeiernes rettigheter. Et eksempel er § 5-15 om ledelsens opplysningsplikt på generalforsamlingen. Det vises til omtalen av aksjeloven § 5-15 ovenfor.

Med mindre annet følger av selskapets vedtekter, kan styret beslutte at aksjeeierne kan delta i generalforsamling ved bruk av elektroniske hjelpemidler, herunder at de kan utøve sine rettigheter som aksjeeiere elektronisk, jf. allmennaksjeloven § 5-8 a første ledd. Styret kan bare treffe slik beslutning dersom styret sørger for en forsvarlig avholdelse av generalforsamlingen, og at det foreligger systemer som sikrer at lovens krav til generalforsamlingen er oppfylt. Etter § 5-8 b første punktum kan det fastsettes i vedtektene at aksjeeiere kan forhåndsstemme, for eksempel ved bruk av elektronisk kommunikasjon.

Allmennaksjeloven § 6-38 inneholder nærmere saksbehandlingsregler for møter i bedriftsforsamlingen. Bedriftsforsamlingens leder skal innkalle til møte så ofte som nødvendig, og dessuten når minst en seksdel av medlemmene eller styret krever det. Styrets leder og daglig leder har plikt til å være til stede på møtet i bedriftsforsamlingen, med mindre det er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall. Allmennaksjeloven § 6-38 har ikke bestemmelser om at behandlingen av saker i bedriftsforsamlingen kan skje skriftlig. Etter allmennaksjeloven § 6-37 fjerde ledd fjerde punktum kan Kongen gi forskrifter om saksbehandlingen i bedriftsforsamlingen. Slik forskrift er ikke gitt. Bestemmelsene i allmennaksjeloven § 6-38 gjelder tilsvarende for bedriftsforsamling i aksjeselskaper, jf. aksjeloven § 6-35.

3.2.2 Reguleringen i midlertidig lov

Unntakene fra kravene til fysiske møter i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper er regulert i den midlertidige loven § 2-2 til § 2-4. Bestemmelsene gjør unntak fra regler i aksjeloven og allmennaksjeloven som medfører at styremøter og generalforsamlinger må avholdes ved fysisk oppmøte.

Paragraf 2-2 gjelder styremøter. Det følger av bestemmelsen at styrets leder kan bestemme at styrebehandlingen av «enhver sak» skal skje uten at styremedlemmene er fysisk samlet. Styreleder bestemmer behandlingsmåten, som kan være ved hjelp av elektroniske hjelpemidler, skriftlig, eller på annen måte. Det stilles krav om at saksbehandlingsmåten skal være «betryggende». Dersom møtet skal avholdes fysisk, gir bestemmelsen rett til å delta

elektronisk i møtet til styremedlemmer, daglig leder, revisor og andre som har rett eller plikt til å delta.

Paragraf 2-3 gjelder generalforsamlingen. Bestemmelsen gir styret myndighet til å beslutte at generalforsamling skal holdes helt eller delvis uten fysisk møte. Styret bestemmer behandlingsmåten, og kan bare treffe beslutning om generalforsamling uten fysisk møte dersom det anses «nødvendig» for å avholde generalforsamling. Vilkåret om nødvendighet er oppfylt dersom avholdelse av generalforsamling ved fysisk oppmøte er i strid med myndighetenes pålegg eller anbefalinger knyttet til utbruddet av covid-19, eller der pålegg eller anbefalinger forhindrer eller vanskeliggjør aksjeeieres deltakelse ved fysisk oppmøte, jf. Prop. 115 L (2019–2020) i merknaden til § 2-3 i kapittel 10.

Styret skal sørge for at avholdelsen av generalforsamlingen er «forsvarlig». Forsvarlighetskravet innebærer at generalforsamlingen må holdes på en slik måte at aksjeeierne kan ivareta sine interesser. I merknaden til bestemmelsen vises det til at styret må vurdere om bruk av elektroniske møteapplikasjoner, video- eller telefonmøte eller andre løsninger er forsvarlige for den enkelte generalforsamling, jf. Prop. 115 L (2019–2020) i merknaden til § 2-3 i kapittel 10. I forarbeidene er det vist til at relevante momenter ved vurderingen blant annet kan være sakenes karakter, eiersammensetning, antall aksjeeiere, mulige tilgjengelige teknologiske løsninger og anskaffelseskostnadene ved disse. Aksjeeiernes syn på behandlingsmåten kan også være relevant. Styret plikter å sørge for at alle aksjeeiere kan delta og stemme, og at de kan utøve andre aksjeeierrettigheter. Bestemmelsen krever også at deltakelse og stemmegivning kan kontrolleres på betryggende måte.

Bestemmelsen åpner også for at styret kan fastsette nærmere krav til gjennomføringen av deltakelse og stemmegivning. Fremgangsmåten for deltakelse og stemmegivning skal opplyses om i innkallingen til generalforsamling. Styret har videre plikt til å sørge for at revisor, daglig leder og andre som har rett eller plikt til å delta, kan delta i generalforsamling uten å være fysisk til stede.

Paragraf 2-4 gjelder bedriftsforsamlingen og andre selskapsorganer. Det fremgår av bestemmelsen at § 2-2 gjelder tilsvarende for slike organer så langt den passer.

3.3 Samvirkeoven

3.3.1 Gjeldende rett

Styret i samvirkeforetak skal behandle saker i møte, jf. samvirkeoven § 82 første ledd første punktum. Saker kan behandles på annen måte enn i møte dersom styrelederen mener at saken kan legges frem skriftlig eller tas opp på annen fullgod måte. Årsregnskap og årsmelding (årsberetning) skal alltid behandles i møte, jf. § 82 første ledd andre punktum. Etter § 82 andre ledd andre punktum kan hvert styremedlem og daglig leder kreve saksbehandling i møte. Etter samvirkeoven § 82 femte ledd kan disse bestemmelsene fravikes i vedtektene, såfremt avvikende saksbehandlingsrutiner er forsvarlige, jf. Ot.prp. nr. 21 (2006–2007) i merknaden til § 82 i kapittel 18.

Årsmøte i samvirkeforetak skal holdes som fysisk møte, jf. samvirkeoven § 45 som viser til at årsmøtet skal holdes «i kommunen» der foretaket har sitt forretningskontor eller et annet «sted». Etter samvirkeoven § 36 første ledd har medlemmer rett til å møte i årsmøtet.

Samvirkeoven § 51 har regler om opplysningsplikt for ledelsen på årsmøtet. Et medlem kan blant annet kreve at styremedlemmer og daglig leder gir tilgjengelige opplysninger om forhold som kan innvirke på vurderingen av godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen.

For samvirkeforetak med færre enn 20 medlemmer åpner § 43 for at årsmøtet kan avgjøre saker uten personlig fremmøte, dersom styret finner at saken kan behandles forsvarlig ved at den blir lagt frem skriftlig for medlemmene. Etter § 43 andre ledd fjerde punktum skal medlemmene gjøres kjent med at de kan kreve at saken blir lagt frem for et årsmøte som blir holdt med personlig fremmøte.

Adgangen etter § 43 gjelder i utgangspunktet både for ordinært og ekstraordinært årsmøte. Er det tale om ekstraordinært årsmøte som er krevd av minst en tidel av medlemmene eller revisor etter § 42 andre ledd, må styret likevel innkalle til fysisk årsmøte dersom den eller de som har krevd ekstraordinært årsmøte, krever eller forutsetter det, jf. Ot.prp. nr. 21 (2006–2007) side 277.

Etter samvirkeoven § 62 og § 63 kan det fastsettes i vedtektene at samvirkeforetaket skal ha representantskap og kontrollkomité. I vedtektene kan det fastsettes nærmere regler om saksbehandlingen i representantskapet og kontrollkomiteen. Dersom vedtektene ikke sier noe annet, gjelder reglene om saksbehandlingen i styret så langt de passer.

3.3.2 Reguleringen i midlertidig lov

Unntakene fra kravene til fysiske møter i samvirkeforetak er regulert i den midlertidige loven § 3-2 til § 3-4. Bestemmelsene gjør unntak fra regler i samvirkeoven som medfører at styremøter og årsmøter må avholdes som fysisk møte.

Paragraf 3-2 gjelder styremøter. Bestemmelsen gir styrets leder myndighet til å bestemme at styrebehandlingen kan skje uten at styremedlemmene er fysisk samlet. Behandlingsmåten skal være «betryggende». Styremedlemmer har videre rett til å kreve å få delta i møtet ved hjelp av elektroniske hjelpemidler dersom det skal avholdes fysisk møte. Tilsvarende gjelder daglig leder, revisor og andre for saker der disse har rett eller plikt til å delta.

Paragraf 3-3 gjelder årsmøter. Bestemmelsen gir styret myndighet til å beslutte at årsmøtet skal holdes helt eller delvis uten fysisk møte. Styret kan bare fatte en slik beslutning dersom det anses «nødvendig» for å avholde årsmøtet. Videre har styret plikt til å sørge for at avholdelse av årsmøtet er «forsvarlig». Disse bestemmelsene gjelder tilsvarende ved valg av utsendinger etter samvirkeoven § 37.

Styret må sikre adgangen til å delta og stemme i årsmøtet, og deltakelse og stemmegivning må kontrolleres på en betryggende måte. I innkallingen til årsmøtet skal det opplyses om fremgangsmåten for å delta og stemme, og styret skal sørge for at revisor,

daglig leder og andre som har rett eller plikt til å delta, kan delta i årsmøtet uten å være fysisk til stede.

Paragraf 3-4 gjelder representantskapet, kontrollkomiteen og andre foretaksorganer. Det fremgår av bestemmelsen at § 3-2 gjelder tilsvarende så lang den passer.

3.4 Selskapsloven

3.4.1 Gjeldende rett

Det følger forutsetningsvis av selskapsloven § 2-16 at styremøtet i ansvarlige selskaper skal skje ved fysisk oppmøte. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for styret i kommandittselskaper, jf. selskapsloven § 1-1 andre ledd.

Det følger av forarbeidene til selskapsloven § 2-11 at selskapsmøtet i ansvarlige selskaper som hovedregel skal behandle saker i møte, jf. Ot.prp. nr. 47 (1984–85) side 42 til 43. Etter § 2-11 fjerde ledd første punktum kan beslutninger treffes av selskapsmøtet på annen måte enn i møte dersom saken haster så mye at det ikke er tid til å holde møte med rimelig varsel. Det samme gjelder ved enstemmighet mellom deltakerne, forutsatt at selskapet ikke har ansattevalgte medlemmer i selskapsmøtet, jf. § 2-11 fjerde ledd andre punktum.

Selskapsloven §§ 3-6 flg. har bestemmelser om selskapsmøtet i kommandittselskaper. De alminnelige reglene om selskapsmøte i selskapsloven kapittel 2 gjelder tilsvarende for selskapsmøte i kommandittselskaper dersom ikke annet følger av kapittel 3, jf. § 1-1 andre ledd. Det er lagt til grunn i juridisk teori at § 2-11 fjerde ledd om avholdelse av selskapsmøte på annen måte enn i møte, gjelder tilsvarende for selskapsmøte i kommandittselskaper, jf. Bråthen, Jussens Venner 1987, side 56 til 99.

3.4.2 Reguleringen i midlertidig lov

Unntakene fra kravene til fysiske møter i ansvarlig selskaper og kommandittselskaper er regulert i den midlertidige loven § 4-2 til § 4-4. Bestemmelsene gjør unntak fra regler i selskapsloven som medfører at styremøter, selskapsmøter eller møter i andre selskapsorganer må avholdes ved fysisk oppmøte.

Paragraf 4-2 gjelder styremøter. Det følger av bestemmelsen at styrets leder har myndighet til å bestemme at styrebehandlingen kan skje uten at styremedlemmene er fysisk samlet. Bestemmelsen gjør unntak fra regler i selskapsloven som gir styremedlemmer eller andre rett til å kreve fysisk møtebehandling, eller at visse saker eller dokumenter må behandles i fysisk møte. Bestemmelsen stiller krav om at behandlingsmåten skal være «betryggende».

Det følger videre av bestemmelsen at styremedlemmer har rett til å kreve å få delta i møtet ved bruk av elektroniske hjelpemidler dersom styrets saksbehandling skal gjennomføres i fysisk møte. Tilsvarende gjelder daglig leder, revisor og andre for saker der disse har rett eller plikt til å delta.

Bestemmelsene gjelder tilsvarende for styrets møte med revisor etter revisorloven § 2-3.

Paragraf 4-3 gjelder selskapsmøter. Det følger av bestemmelsen at den som etter lov eller selskapsavtalen har myndighet til å innkalle selskapsmøtet, har myndighet til å bestemme at møtet holdes uten at de som har rett eller plikt til å delta, er fysisk samlet. Hvem som har myndighet til å innkalle selskapsmøtet er regulert i selskapsloven § 2-11 andre ledd. Behandlingsmåten skal være «betryggende».

Det følger videre av bestemmelsen at enhver som har rett eller plikt til å delta i selskapsmøtet, har rett til å kreve å få delta i møtet ved bruk av elektroniske hjelpemidler eller på annen betryggende måte dersom selskapsmøtet skal skje i fysisk møte. Den som innkaller selskapsmøtet skal sørge for at møtet holdes i samsvar med bestemmelsen.

Siste ledd i § 4-3 fastslår at protokoll fra selskapsmøtet kan signeres ved elektronisk signatur.

Etter § 4-4 gjelder bestemmelsene i § 4-2 å langt de passer for andre selskapsorganer.

3.5 Stiftelsesloven

3.5.1 Gjeldende rett

Stiftelsesloven § 31 har regler for styrets saksbehandling. Hovedregelen er at styret skal behandle saker i møte, jf. § 31 andre ledd. Saken kan behandles på annen måte enn i møte, hvis styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte. Styremedlemmene og daglig leder kan kreve møtebehandling, jf. § 31 tredje ledd andre punktum.

Etter stiftelsesloven § 36 kan det fastsettes i vedtektene at stiftelsen skal ha andre organer enn styre og daglig leder. Bestemmelsen gir ikke nærmere krav til behandlingsmåten for saker i slike organer, slik at vedtektene kan fastsette regler om dette. Forarbeidene viser til at det for enkelte organer kan være naturlig å falle tilbake på noen av lovens saksbehandlingsregler for styret, jf. Ot.prp. nr. 15 (2000–2001) i merknaden til § 36 i kapittel 15.

3.5.2 Reguleringen i midlertidig lov

Unntakene fra kravene til fysiske møter i stiftelser, er regulert i den midlertidige loven § 5-2 og § 5-3. Bestemmelsene gjør unntak fra regler i stiftelsesloven som medfører at styremøter eller møter i andre organer i stiftelser, må avholdes ved fysisk oppmøte.

Paragraf 5-2 gjelder styremøter. Det følger av denne at styrets leder kan bestemme at styret skal behandle og avgjøre enhver sak uten at styremedlemmene er fysisk samlet. Bestemmelsen gjør dermed unntak fra regler i stiftelsesloven som gir styremedlemmer eller andre rett til å kreve fysisk møtebehandling, eller at visse saker eller dokumenter må behandles i fysisk møte. Behandlingsmåten skal være «betryggende».

Bestemmelsen gir også styremedlemmer rett til å kreve å få delta i møter ved bruk av elektroniske hjelpemidler eller på annen betryggende måte dersom styrets saksbehandling skal gjennomføres i fysisk møte. Tilsvarende gjelder daglig leder, revisor og andre for saker der disse har rett eller plikt til å delta.

Bestemmelsen fastsetter at protokoll fra styremøter kan signeres med elektronisk signatur. Etter § 5-2 fjerde ledd gjelder reglene om unntak fra krav til fysisk styremøte i første og andre ledd tilsvarende for styrets møte med revisor etter revisorloven § 2-3.

Paragraf 5-3 gjelder møter i andre organer i stiftelsen som er opprettet i medhold av stiftelsesloven § 36. Det følger av bestemmelsen at § 5-2 gjelder tilsvarende så langt den passer.

3.6 Departementets forslag

3.6.1 Innledning

I midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. ble det gjort unntak fra kravene til behandling i fysisk møte i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19. Det ble også gjort unntak fra eksisterende bestemmelser om gjennomføring av møter uten fysisk møte, med sikte på å utvide anvendelsesområdet midlertidig. Som det fremgår av navnet, er loven beregnet på situasjonen under pandemien. Bestemmelsene er utformet for å gjøre det mulig for foretakene å behandle saker og treffe beslutninger i samsvar med lovenes fastsatte frister og innenfor de eksisterende tekniske rammene, samtidig som restriksjoner og anbefalinger fra myndighetene blir etterlevd.

I forbindelse med både høringen av forslaget til midlertidig lov og forslaget om å forlenge denne loven, fikk departementet flere innspill om at det bør gjøres permanente endringer i kravene om fysiske møter i foretakslovgivningen. Det ble blant annet vist til at det de siste årene har kommet flere nye teknologiske løsninger som gjør at andre møteformer også imøtekommer hensynene som lå til grunn for krav om fysiske møter i for eksempel aksjelovgivningen. Det ble vist til Ot.prp. nr. 23 (1996–97) punkt 6.4.4.4, hvor det står:

«Også i forhold til styrevedtak er Justisdepartementets prinsipielle syn at det er av verdi i seg selv at vedtak treffes etter en åpen dialog i et møte hvor styremedlemmene er fysisk til stede. En slik behandlingsmåte gir blant annet styrets leder og selskapets administrasjon mulighet til presiseringer og informasjon om den aktuelle saken.»

Enkelte aktører har også lagt vekt på at elektronisk møte kan innebære en forenkling for foretakene og for de enkelte møtedeltakerne. Det kan også redusere reisevirksomhet knyttet til møter, og dermed belastningen for klimaet.

Spørsmålet i denne høringen er om det skal gjøres *permanente* endringer i kravene til fysiske møter i foretakslovgivningen. Forslagene til permanente regler kan ikke fullt ut bygge på den midlertidige loven, der smittevern hensyn er tillagt særlig vekt. I forslaget til permanente regler legger departementet vekt på aksjeeiernes mulighet til å ivareta sine rettigheter, konsekvensene for maktbalansen mellom foretakenes ledelse og eiere eller medlemmer, at reglene tilrettelegger for god meningsutveksling, og at de ivaretar mindretallets interesser. Den permanente lovendringen vil også sette rammene for saksbehandlingen i foretakene fremover.

3.6.2 Styremøter og møter i andre foretaksorganer enn generalforsamling, selskapsmøte og årsmøte

Fysiske og elektroniske styremøter blir likestilt

Departementet mener at erfaringene med den midlertidige loven, tilsier at lovverket bør legge til rette for at styrebehandling kan skje uten fysiske møter i større omfang enn etter nåværende regler.

Det følger av den midlertidige loven at styrets leder kan beslutte at styret skal behandle og avgjøre enhver sak ved bruk av elektroniske hjelpemidler, skriftlig eller på annen måte uten at styremedlemmene er fysisk samlet, forutsatt at behandlingsmåten er betryggende.

Departementet foreslår i stor grad å likestille fysiske og elektroniske styremøter.

Departementet foreslår dermed ikke å videreføre foretakslovgivningens hovedregel om at styrebehandling skjer i fysisk møte. Departementet foreslår derimot at styret skal behandle saker i møte, uten at loven fastsetter om møtet gjennomføres med personlig fremmøte eller ved hjelp av elektroniske hjelpemidler. Det avgjørende vil være at styrebehandlingen gjennomføres på en måte som er «betryggende» eller «fullgod».

Departementet mener det bør være vid adgang til å gjennomføre styrebehandling på annen måte enn i fysisk møte. Det er ofte relativt få deltakere i møtene, og de er gjerne profesjonelle aktører som er kjent med hvordan møtene forløper. Departementet antar at styremedlemmer i stor grad har nødvendig digital kompetanse til å delta og drive meningsutveksling i elektroniske møter. Etter departementets vurdering vil en utvidet mulighet til å holde elektroniske møter, kunne bidra til mer fleksibilitet i styrets forvaltning. Ulike teknologiske løsninger kan også ivareta behovet for å diskutere saker i elektroniske styremøter på tilnærmet samme måte som i møter med personlig fremmøte. Styrebehandling vil derfor i mange tilfeller være egnet for elektroniske møter.

Styreleder må påse av behandlingen er betryggende

Departementet viser også til kravet i aksjelovene §§ 6-19 og samvirkeoven § 82 om at saksbehandlingen i styret skal være «betryggende» eller «fullgod». Styreleder må dermed i hvert enkelt tilfelle vurdere om den enkelte sak kan behandles på en betryggende måte uten at det holdes møte med personlig fremmøte. Kravet til «betryggende» saksbehandling innebærer blant annet at styremedlemmene får både reell tilgang til møtet, og anledning til å fremme sin sak.

Etter departementets forslag ligger det til styreleder å vurdere om styremøtet kan gjennomføres betryggende uten personlig fremmøte. Departementet foreslår dermed å fjerne retten for styremedlemmer og daglig leder til å kreve styremøte med personlig fremmøte. Departementet har vurdert om retten til å kreve personlig fremmøte likevel skal videreføres i tilfeller hvor «særlige forhold» innebærer at det er behov for det.

Departementet har imidlertid kommet til at ikke-fysiske styremøter i så stor grad imøtekommer hensynene som ligger til grunn for kravene om møter med personlig fremmøte, at det ikke er grunnlag for å gi enkeltmedlemmer i styret eller daglig leder en slik rett. Foretaket vil likevel ha mulighet til å vedtektsfeste et generelt krav om møte med

personlig fremmøte, eller vedtektsfeste en rett for styremedlemmer eller daglig leder til å kreve dette.

Årsregnskap og årsberetning mv. kan behandles i elektronisk møte

Departementet foreslår også å oppheve reglene i allmennaksjeloven § 6-19 første ledd andre punktum flg. om at visse saker skal besluttet av styret i møte. Dette gjelder behandling av årsregnskap og årsberetning, samt lønn og annen godtgjørelse for daglig leder dersom denne ansettes av styret, og lønn og annen godtgjørelse til andre ledende ansatte som besluttet av styret. Departementet foreslår i tillegg å oppheve regelen i samvirkeloven § 82 om at årsregnskap og årsmelding skal behandles i møte. Etter departementets vurdering er det ikke forhold som tilsier at behandlingen av disse sakene skal skje i møte med personlig fremmøte, forutsatt at alternativ behandlingsmåte er «betryggende» eller «fullgod».

Rett til å delta i styremøter med personlig fremmøte

Det følger av den midlertidige loven at dersom styreleder beslutter at styrebehandlingen skal skje i møte med personlig fremmøte, har det enkelte styremedlem rett til å delta i styrebehandlingen uten å møte fysisk. Det samme gjelder for andre som etter lov eller vedtekter, har plikt eller rett til å delta i behandlingen av den enkelte sak. Bestemmelsen i den midlertidige loven er begrunnet i smittevern hensyn.

Departementet er i tvil om det er hensiktsmessig å videreføre en tilsvarende bestemmelse i en permanent lov. I en normal situasjon bør styreleder ha myndighet til å kreve styrebehandling med personlig fremmøte. Departementet legger til grunn at et velfungerende styre vil legge til rette for elektronisk deltakelse dersom det er behov for eller ønske om det. Styrebehandlingen må uansett være betryggende.

Det følger av aksjeloven § 6-24 andre ledd at styremedlemmene så vidt mulig må gis anledning til å delta i behandlingen av saken. Etter departementets vurdering kan dette også innebære plikt til å legge til rette for elektronisk deltakelse f.eks. hvis et styremedlem er forhindret fra å delta fysisk. Departementet viser videre til at styret kan vedta egne retningslinjer eller instruksjoner om styrets behandling med bindende virkning for styreleder.

Det er også departementets vurdering at kravet til betryggende behandlingsmåte trolig ikke vil være oppfylt der krav om personlig fremmøte innebærer at et styremedlem er forhindret eller utelukket fra å delta i styrets saksbehandling. Departementet ber om innspill fra høringsinstansene om det er behov for å videreføre styremedlemmers rett til å delta ved elektroniske hjelpemidler i møter som styreleder har bestemt at skal gjennomføres med personlig fremmøte.

Departementet foreslår at ovennevnte unntak for styrebehandlingen bør gjelde tilsvarende for møter i bedriftsforsamlingen og andre foretaksorganer.

Departementet foreslår så langt som mulig likelydende bestemmelser for gjennomføring av styremøter i de ulike foretaksformene, med bakgrunn i at det i stor grad er de samme hensynene som gjør seg gjeldende for styrebehandling uansett foretaksform. Når det

gjelder stiftelsesloven har departementet imidlertid kun foreslått små justeringer i dagens lov. Bakgrunnen er at departementet arbeider med en proposisjon om ny stiftelseslov. Det er derfor ikke hensiktsmessig å foreslå større endringer i denne loven nå, enn det som er strengt nødvendig for at det ikke skal være noen tvil om at styrebehandling kan skje uten personlig fremmøte.

3.6.3 Generalforsamlinger og årsmøter

Innledning

I den midlertidige loven gikk man bort fra hovedregelen om at generalforsamling etter aksjelovene og årsmøte etter samvirkeloven skal holdes som fysisk møte. Fysisk møte kan dermed unnlates dersom slik behandling er «forsvarlig». Videre kan styret i aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og samvirkeforetak bare treffe beslutning om helt eller delvis å holde møte uten fysisk oppmøte, dersom det anses «nødvendig» for å kunne avholde generalforsamlingen eller årsmøtet. Se nærmere i punkt 3.2.2 om begrepet «nødvendig».

Erfaringene fra den midlertidige loven tyder på at gjennomføring av generalforsamlinger og årsmøter uten fysiske møter i hovedsak har fungert godt. Det er likevel på det rene at generalforsamling og årsmøte stiller seg noe annerledes enn styremøter. Hensynet til eier- og medlemsdemokratiet, og ivaretagelse av aksjeeiernes og medlemmenes rettigheter, veier særlig tungt i forbindelse med avholdelse av generalforsamlinger og årsmøter.

Retten til å delta fysisk på generalforsamling og årsmøte og kravene til fysisk møtebehandling, skal blant annet bidra til forsvarlig saksbehandling, samt sikre eierdemokrati og likebehandling. Møteretten kan ikke begrenses, jf. aksjeloven § 5-2 første ledd. Tilsidesettelse av aksjeeiernes rettigheter, f.eks. retten til å få besvart spørsmål fra ledelsen etter aksjeloven § 5-15, kan innebære saksbehandlingsfeil med ugyldighetsvirkninger.

Den midlertidige loven åpner for at styret kan begrense aksjeeiernes rettigheter hvis det er nødvendig for å sikre en forsvarlig generalforsamling. Styret kan for eksempel stille krav til at spørsmål må sendes inn før generalforsamlingen, se omtale i Prop. 115 L (2019–2020) kapittel 10. Etter departementets syn er det ikke klart at styret bør ha myndighet til å sette aksjeeiernes rettigheter til side på samme måte i en permanent regulering.

Departementet ber om innspill til to ulike alternativer for beslutning om gjennomføring av elektronisk generalforsamling. Disse er omtalt nedenfor. Alternativ 1 åpner for elektronisk generalforsamling om dette er bestemt i vedtektene. Alternativ 2 gir styret kompetanse til å beslutte elektronisk generalforsamling. Kompetansen kan imidlertid begrenses i vedtektene. Departementet foreslår i hovedsak at de samme prinsippene skal ligge til grunn for gjennomføring av årsmøte etter samvirkeloven. Departementet foreslår også å videreføre regelen om at aksjeeierne kan delta ved hjelp av elektroniske hjelpemidler der generalforsamlingen gjennomføres i møte med personlig fremmøte.

Departementet ber også om høringsinstansenes syn på behovet for endringer i aksjelovens bestemmelser om forenklet generalforsamlingsbehandling. Videre foreslås det endringer i allmennaksjelovens regler om elektronisk deltakelse på generalforsamling.

Ordinær gjennomføring av generalforsamling og årsmøte

Beholde hovedregelen om møte med personlig fremmøte

Departementet foreslår å beholde hovedregelen i aksjelovene og samvirkeloven om at generalforsamling og årsmøte normalt skal holdes som et møte med personlig fremmøte. Departementet foreslår imidlertid at det i større grad enn i dag, åpnes opp for andre behandlingsmåter.

Etter departementets vurdering er foretakene selv, og deres eiere og medlemmer, nærmest til å ta stilling til hvordan generalforsamling eller årsmøte skal gjennomføres. Lovverket bør derfor ikke være til hinder for at foretak kan vedtektsfeste at generalforsamling eller årsmøte kan gjennomføres som møte uten personlig fremmøte, herunder ved bruk av elektroniske hjelpemidler.

I utgangspunktet foretrekker departementet løsningen som er skissert i alternativ 2 nedenfor. Departementet foreslår for begge alternativene å innføre et forsvarlighetskrav til gjennomføringen av generalforsamling og årsmøte i de permanente lovendringene. Et krav til forsvarlig gjennomføring sammen med de alminnelige bestemmelsene om mindretallsvern, herunder forbudet mot myndighetsmisbruk, tilsier etter departementets vurdering at styret bør kunne ta beslutningen om elektronisk generalforsamling og årsmøte. Dette bør styret også kunne gjøre i tilfeller der det ikke er vedtektsfestet. Departementet ønsker å høre hva høringsinstansene mener om spørsmålet før de endelige vurderingene blir gjort.

Departementet ber også om høringsinstansenes synspunkter på om det er grunn til å skille mellom ulike foretaksformer i reguleringen, og særlig om det er grunn til å være mer restriktiv med å tillate elektronisk generalforsamling i allmennaksjeselskaper.

Departementet har vurdert om et mindretall, ved møter uten personlig fremmøte, bør kunne kreve fornyet behandling av enkeltsaker, for eksempel dersom det fremmes innvendinger mot behandlingen. Dersom kravet til forsvarlighet er oppfylt, er det etter departementets vurdering liten grunn til å gi videre adgang til «omkamp» om beslutninger enn det som følger av gjeldende rett. Departementet viser til at aksjeeiere og medlemmer kan reise søksmål med påstand om at et vedtak truffet av generalforsamling eller årsmøte, er ugyldig. En slik rett for mindretallet kan dessuten øke risikoen forbundet med gjennomføring av elektroniske møter, og dermed fungere som et hinder for praktisering av reglene. Dette også der behandlingsmåten oppfyller kravet til forsvarlighet. Umiddelbart fremstår dette etter departementets syn ikke som en god løsning. Departementet ber imidlertid om høringsinstansens vurdering av dette spørsmålet.

Alternativ 1

Det første alternativet er å lovregulere at foretaket kan vedtektsfeste at styret får myndighet til å beslutte gjennomføring av elektronisk generalforsamling eller årsmøte. Slik vedtektsbestemmelse vil innebære at aksjeeierne eller medlemmene mister sin rett til å møte personlig i generalforsamling eller årsmøte. På den annen side er ikke vedtektsbestemmelsen til hinder for at styret beslutter gjennomføring av fysisk generalforsamling eller møte.

Ved at spørsmålet om elektroniske møter fastsettes i vedtektene, gir det foretakets eiere og medlemmer mulighet til å ta stilling til spørsmålet. De respektive lovenes regler om kvalifisert flertall for vedtektsendringer sikrer en demokratisk beslutning som også tar hensyn til mindretallet.

Som nevnt innebærer slik vedtektsbestemmelse at aksjeeierne mister retten etter aksjeloven § 5-2 første ledd andre punktum til å *møte fysisk* i generalforsamlingen. Det følger av denne bestemmelsen at retten ikke kan begrenses i vedtektene. Møteretten blir i så fall begrenset til at aksjeeierne kun har ubetinget rett til å møte elektronisk. Tilvarende vil det føre til at medlemmene i et samvirkeforetak mister sin rett til å møte fysisk i årsmøtet etter samvirkeloven § 15 første ledd nr. 1 og § 36, her slik at møteretten begrenses til å «delta» elektronisk.

Alternativ 2

Det andre alternativet er at styret får myndighet til å beslutte elektronisk generalforsamling eller årsmøte uten at det på forhånd er vedtektsfestet. Forslaget vil gi styret myndighet til å beslutte den behandlingsmåten som ut fra egen vurdering er hensiktsmessig, men forutsetter i alle tilfeller at behandlingsmåten er «forsvarlig». Styrets myndighet kan eventuelt begrenses i vedtektene. Dette gir foretakets eiere og medlemmer mulighet til å sette rammer for styrets beslutninger om gjennomføring av generalforsamling.

Departementet legger vekt på at et grunnvilkår for gjennomføring av elektroniske møter er at kravet til forsvarlighet er oppfylt.

Departementet ber om høringsinstansenes innspill til forslagene som nevnt ovenfor.

For begge alternativer

Etter departementets vurdering kan det ikke utelukkes at elektroniske møter kan innebære en faktisk begrensning av den rett den enkelte har til å delta aktivt i generalforsamling og årsmøte. Aksjeeiernes og medlemmenes muligheter til å ivareta sine rettigheter ved personlig fremmøte i generalforsamling og årsmøte står sterkt i aksjelovene og samvirkeloven. Disse reglene foreslås ikke endret, noe som innebærer at foretaket uavhengig av behandlingsmåte må legge til rette for at eierne kan stille spørsmål og at styremedlemmer og selskapets ledelse kan svare.

For å sikre aksjeeieres og medlemmers rettigheter, foreslår departementet å innføre et grunnvilkår om at elektronisk gjennomføring av generalforsamling og årsmøter skal være «forsvarlig». Styret er ansvarlig for å sørge for at gjennomføringen er forsvarlig. Hvis

styret ikke oppfyller sin plikt, kan det innebære en saksbehandlingsfeil med ugyldighetsvirkninger. Blir reglene misbrukt, for å gi aksjeeiere eller andre en urimelig fordel på andre aksjeeiere eller selskapets bekostning, kan dette i tillegg sanksjoneres etter bestemmelsene om myndighetsmisbruk, jf. for eksempel aksjeloven § 5-21. Departementet viser også til at lovens regler må suppleres ved den ulovfestede lojalitetsplikten, jf. HR-2020-1947-A premiss 44 flg. Alle disse forholdene kan danne grunnlag for selskapsrettslig ugyldighet etter søksmål. Uaktsom eller forsettlig tilsidesettelse av forsvarlighetsvilkåret kan utløse erstatningsansvar for styret.

Beslutning om elektronisk generalforsamling forutsetter vedtak i styret. Styret må da ta stilling til om kravet til forsvarlighet er oppfylt. Det skal føres protokoll over styrebehandlingen, jf. kravene i samvirkeoven og aksjelovgivningen. Er styret i tvil blant styremedlemmene om behandlingsmåten oppfyller kravet til forsvarlig saksbehandling, bør styrets vurdering fremgå av protokollen. Det samme bør antakelig gjelde hvis styret forventer at beslutningen er kontroversiell blant selskapets aksjeeiere. Dette gir notoritet for at styret har gjort en reell vurdering av om kravet til forsvarlighet er oppfylt. Dersom styret ikke kan godtgjøre at forsvarlighetskravet er vurdert, kan dette være et moment som tilsier at lovens krav ikke er oppfylt. Dette kan gi grunnlag for blant annet søksmål om selskapsrettslig ugyldighet.

Når det gjelder det nærmere innholdet til forsvarlighetskravet, mener departementet at kjernen i kravet bør være at behandlingsmåten ivaretar aksjeeiernes og medlemmenes rettigheter. Styret kan ikke velge en behandlingsmåte som i praksis hindrer aksjeeiere og medlemmer fra å delta og stemme. Elektroniske løsninger bør også være tilgjengelige uten urimelige kostnader. I tillegg bør behandlingsmåten legge til rette for og sikre at andre pliktsubjekter etter lovgivningen, herunder selskapets eller foretakets ledelse, kan oppfylle sine rettigheter og plikter forbundet med generalforsamling eller årsmøte. Som eksempel kan ikke tekniske begrensninger innebære at ledelsens opplysningsplikt blir redusert eller tilsidesatt.

Kravet til forsvarlighet blir dessuten supplert av aksjeloven § 5-11 b og allmennaksjeloven § 5-8 a, som stiller krav om at deltakelsen og stemmegivningen kan «kontrolleres på en betryggende måte». Disse kravene vil gjelde dersom aksjeeiere deltar på generalforsamling eller årsmøte ved hjelp av elektroniske hjelpemidler, også der de blir pålagt dette av styret.

Departementet ber om innspill fra høringsinstansene om hvilke vurderinger som bør legges til grunn for forsvarlighetskravet, slik at rettigheter og plikter best kan ivaretas, og særlig i foretak med mange eiere eller medlemmer. Departementet vil komme tilbake til det nærmere innholdet i forsvarlighetskravet i proposisjonen.

Departementet ber også høringsinstansene om innspill til om forsvarlighetskravet, sammen med øvrige bestemmelser i samvirkeoven eller aksjelovene, vil ivareta eiernes rettigheter og forhindre misbruk, herunder om det er behov for ytterligere reguleringer for å hindre misbruk av bestemmelsene om elektronisk generalforsamling. Vi ber om innspill både til de materielle og prosessuelle reglene, for eksempel om det er behov for at styrets vurdering av forsvarlighetskravet *skal* fremgå av protokollen, om det bør gis særlige

regler om bevisbyrde som gir styret plikt til å *godtgjøre* at kravet til forsvarlighet er oppfylt ved tvil eller andre regler.

Regler om forenklet generalforsamling og årsmøte uten personlig fremmøte

Aksjeselskaper kan allerede holde generalforsamling ved skriftlig saksbehandling etter reglene om forenklet generalforsamlingsbehandling i aksjeloven § 5-7. Forutsetningen er at ingen aksjeeiere motsetter seg det. På tilsvarende måte kan styret i samvirkeforetak med under 20 medlemmer legge frem en sak til avgjørelse på et årsmøte som blir holdt uten personlig fremmøte, jf. samvirkeoven § 43 første ledd. Medlemmene kan etter § 43 andre ledd kreve at saken blir lagt frem for et årsmøte som blir holdt med personlig fremmøte.

Reglene om forenklet generalforsamling og årsmøte uten personlig fremmøte gjør unntak fra en del av de alminnelige kravene til generalforsamling og årsmøte. Departementet mener derfor i utgangspunktet at reglene bør beholdes ved siden av eventuelle nye regler.

Det er departementets inntrykk at adgangen til forenklet generalforsamling etter aksjeloven blir forholdsvis lite brukt i praksis. Departementet har derfor vurdert om det er behov for endringer i bestemmelsene.

Aksjeloven § 5-7 krever at samtlige aksjeeiere er enige om at saken blir behandlet skriftlig. Enstemmighet blant aksjeeierne er et strengt krav, men må ses opp mot de forenklingene bestemmelsen åpner for. Bestemmelsen gjør unntak fra en rekke av de øvrige kravene til avvikling av generalforsamling, for eksempel eiernes rett til å få saker behandlet og kravet til innkalling. Det er etter departementets oppfatning gode grunner til at kravet til enstemmighet bør videreføres.

Det følger av bestemmelsen at daglig leder og revisor skal gis mulighet til å uttale seg om saken, og kan kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte.

Når det gjelder retten til å kreve at saken behandles i møte, viser departementet til at generalforsamlingen først og fremst er et forum for eierne. Det kan derfor reises spørsmål ved om daglig leder og revisor bør ha rett til å kreve behandling i møte. Dette gjelder særlig når det blant aksjeeierne er enstemmighet om at saken skal behandles uten møte. Som det fremgår av drøftelsen under, foreslår departementet at denne retten faller bort.

Daglig leders og revisors rett til å få uttale seg om saken, henger sammen med deres rett til å delta i generalforsamlingen, jf. aksjeloven § 5-4 og § 7-5. Bestemmelsene er hovedsakelig begrunnet i hensynet til aksjeeiernes informasjonsbehov. Departementet finner det ikke betenkelig å sette bestemmelsen til side hvis ingen av aksjeeierne motsetter seg dette.

At saker ved forenklet generalforsamling skal forelegges for revisor, kan innebære at det påløper kostnader for selskapet som ellers ikke påløper ved ordinær generalforsamling. Dette kommer på spissen i foretak med én, eller svært få, eiere. Dagens regel kan dermed innebære et insentiv for selskapene til *ikke* å gjennomføre forenklet generalforsamling, men heller organisere gjennomføringen på annen måte, for eksempel ved bruk av fullmakter.

Revisors rett til å kreve fysisk møte oppheves

Departementet har vurdert om revisors rett til å kreve generalforsamling gjennomført som fysisk møte, bør oppheves. For de fleste beslutninger som faller innunder revisors ansvarsområde, krever aksjeloven at revisor skal bekrefte styrets redegjørelse i forkant av generalforsamlingen. Dette gir aksjeeierne mulighet til å kreve behandling i fysisk møte dersom de, på bakgrunn av redegjørelse eller revisors bekreftelse, finner at informasjonsgrunnlaget for å vedta saken i generalforsamlingen, er utilstrekkelig. Reglene om forenklet generalforsamling forutsetter som nevnt at ingen aksjeeiere motsetter seg slik behandling. På denne bakgrunn mener departementet at det ikke er gode grunner for å opprettholde revisors rett til å kreve møte etter bestemmelsen.

En innskrenking av revisors rett til å kreve behandling i møte kan gjennomføres ved at plikten til å forelegge saker for revisor, avgrenses på samme måte som revisors rett til å delta i generalforsamling. Det innebærer at revisor kun skal forelegges saker som er av en slik art at det anses som nødvendig. Forslaget forutsetter endring av ordlyden i aksjeloven § 7-5. Departementet ber om høringsinstansenes tilbakemelding på om endring i kravet om at saken skal forelegges revisor, vil føre til økt bruk av reglene om forenklet generalforsamling.

Samvirkeloven § 43 fjerde ledd gir styremedlem, medlem og revisor rett til å kreve behandling i møte med personlig fremmøte. Daglig leder har ikke samme rett etter bestemmelsen. Etter § 43 andre ledd skal saksdokumentene ved årsmøte uten personlig fremmøte forelegges medlemmene, daglig leder og revisor.

Etter departementets oppfatning gjelder de samme hensyn for behandlingen av saker etter samvirkeloven som for saker etter aksjeloven. Departementet foreslår at revisor ikke skal ha rett til å kreve møtebehandling. Som for aksjeloven, foreslår departementet at saksdokumentene må forelegges revisor i saker som gjør dette nødvendig, jf. § 101. Endringen innebærer at denne bestemmelsen bør endres, slik at det fremgår at revisors rett til å delta i årsmøte er begrenset der årsmøtet gjennomføres etter § 43.

Definisjon som likestiller møte med personlig fremmøte og elektronisk møte, innebærer at aksjeloven § 5-7 og samvirkeloven § 43 gir rett til å kreve møtebehandling, men ikke nødvendigvis rett til å kreve behandling i møte med personlig fremmøte. Det vil avhenge av styreleders vurdering av hva som er forsvarlig i det enkelte tilfellet.

Daglig leders rett til å kreve fysisk møte oppheves

Departementet har også vurdert om daglig leders rett til å uttale seg om saken bør oppheves, bortsett fra i saker som hører inn under daglig leders ansvarsområde. Departementet er i tvil om denne plikten har de samme insentivvirkningene som plikt til å forelegge saken for revisor. Foreleggelse for daglig leder innebærer ikke på samme måte at det påløper kostnader for selskapet. På den annen side fremstår det ikke som urimelig at saker som ikke angår daglig leders ansvarsområde kan vedtas i forenklet generalforsamling uten at saken forelegges daglig leder, forutsatt at alle aksjeeierne er enige om fremgangsmåten. Departementet foreslår derfor ikke å endre bestemmelsen om daglig leders rett til å uttale seg om saken.

Departementet foreslår imidlertid å fjerne daglig leders rett til å kreve fysisk møte. Vi viser til omtalen av revisors rett til å kreve møte ovenfor. Departementet ber om innspill fra høringsinstansene i spørsmålet om daglig leder og revisor bør ha rett til å kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte.

Regler om aksjeeieres rett til elektronisk deltakelse på generalforsamlingen

Etter aksjeloven § 5-11 b første ledd har aksjeeierne rett til å delta på generalforsamling ved hjelp av elektroniske virkemidler. Styret kan nekte elektronisk deltakelse dersom det foreligger en saklig grunn for dette. Det følger videre av allmennaksjeloven § 5-8 a at styret kan beslutte at aksjeeierne skal kunne delta på generalforsamlingen ved bruk av elektroniske hjelpemidler, med mindre noe annet følger av selskapets vedtekter.

Bestemmelsene åpner dermed for elektronisk deltakelse på generalforsamling, men gir ikke hjemmel til å pålegge slik deltakelse. Bestemmelsene må ses i sammenheng med forslaget til nye bestemmelser om gjennomføring av generalforsamling ved elektronisk møte. Departementet foreslår derfor å harmonisere bestemmelsen med dette forslaget, og foreslår også en justering av ordlyden i bestemmelsene slik at de blir mer likelydende.

Departementet har vurdert om selskapet ikke bør kunne begrense eiernes rett til elektronisk deltakelse i generalforsamling. Det er departementets utgangspunkt at det i stor grad bør være foretaket og dets eiere som vurderer hvilke prosesser som er hensiktsmessige. Departementet mener på dette grunnlaget at den adgangen bestemmelsen i dag gir til å tillate deltakelse ved hjelp av elektroniske hjelpemidler, er tilstrekkelig. På bakgrunn av erfaringene gjennom pandemien antar departementet at flere selskaper vil sørge for at vedtektene åpner for elektronisk deltakelse i generalforsamling.

Departementet mener dermed at det er god grunn til å la selskapene selv, gjennom sitt eierdemokrati, ta stilling til spørsmålet.

Departementet foreslår at en tilsvarende bestemmelse innføres for deltakelse i årsmøte etter samvirkeloven.

Retten til bruk av forhåndsstemmer på generalforsamlingen

Aksjelovgivningens åpner for bruk av forhåndsstemmer på generalforsamling der dette er bestemt i selskapets vedtekter. I praksis kan forhåndsstemmer være et godt virkemiddel for effektiv gjennomføring av generalforsamling.

Departementet har vurdert om reglene bør endres, slik at forhåndsstemmer kan benyttes også der det ikke er vedtektsfestet. Etter departementets oppfatning er det per i dag ikke behov for å foreslå endringer i disse reglene. Departementet ber likevel om høringsinstansenes vurdering av dette spørsmålet.

3.6.4 Selskapsmøter

Departementet foreslår at det i større grad enn i dag, åpnes for å holde selskapsmøte på annen måte enn ved fysisk møte.

På samme måte som for generalforsamling etter aksjelovene og årsmøte etter samvirke-loven, mener departementet at selskapet og dets deltakere er nærmest til å vurdere hvordan selskapsmøtet skal holdes. Departementet foreslår en bestemmelse om at den som etter loven eller selskapsavtalen, har myndighet til å innkalle selskapsmøtet, kan bestemme at møtet skal holdes ved bruk av elektroniske hjelpemidler, skriftlig eller på annen måte uten at de som har rett eller plikt til å delta, er fysisk samlet. Myndigheten kan begrenses i selskapsavtalen. Departementet foreslår imidlertid at deltakere og andre som har rett eller plikt til å delta i selskapsmøtet, kan kreve fysisk eller elektronisk møtebehandling. Dette skiller forslaget til regulering i selskapsloven fra de andre foretakslovene. Bakgrunnen for departementets forslag er de særlige kravene om enstemmighet blant deltakerne i et selskap. Departementet ber likevel om høringsinstansenes syn på om selskapsloven på dette punktet i større grad bør harmoniseres med forslaget for aksjelovgivningen.

I selskaper er det krav om enstemmighet ved endring av selskapsavtalen, jf. selskapsloven § 2-3 første ledd. Dette kunne isolert sett talt for at det ikke var nødvendig med et krav til forsvarlighet. På den andre siden vil de nærmere kravene til gjennomføringen normalt ikke bli regulert i selskapsavtalen. Reguleringen vil også være bindende for gjennomføringen av fremtidige selskapsmøter. Departementet vurderer at det også etter selskapsloven bør være en forutsetning at saksbehandlingen er forsvarlig.

Ikke alle ansvarlige selskaper har et styre. Det reiser spørsmål om hvem som skal være ansvarlig for at selskapsmøtet gjennomføres forsvarlig. Departementet foreslår at løsningen i den midlertidige loven videreføres, slik at det er den som etter loven eller selskapsavtalen har myndighet til å innkalle selskapsmøtet, som skal sikre at behandlingen er forsvarlig.

For ansvarlige selskaper som har styre, foreslår departementet at det legges til rette for at styremøter kan gjennomføres uten personlig fremmøte, på samme måte som i aksjelovene.

3.6.5 Om møteformen

Departementet foreslår relativt omfattende endringer når det gjelder adgangen til å erstatte fysiske møter med helt eller delvis elektroniske møter. For å synliggjøre denne endringen foreslår departementet å ta inn en bestemmelse som definerer at et «møte» omfatter både fysisk og elektronisk møte. Dette innebærer at der lovgivningen gir aktører rett til å kreve «møte», gir det ikke rett til å kreve fysisk møte med mindre det er uttrykkelig uttalt i den enkelte bestemmelse. Departementet foreslår en slik bestemmelse i aksjeloven, allmennaksjeloven og samvirke-loven.

I selskapsloven er det kun et fåtall bestemmelser som omhandler møter, slik at det er enklere å endre de aktuelle bestemmelsene. Når det gjelder stiftelsesloven vil departementet vurdere behovet i forbindelse med ny stiftelseslov.

Departementet foreslår ikke å begrense elektroniske møter slik at det for eksempel må brukes bestemte løsninger. Det vises imidlertid til at saksbehandlingen må være «betryggende» eller «forsvarlig».

4 Elektronisk signering av protokoller mv.

4.1 Gjeldende rett

Samvirkeoven § 52 og § 91 krever at protokoller fra årsmøtet og styremøtet i samvirkeforetak skal underskrives, jf. ordlyden «skal skrive/skrivast under». Av forarbeidene til samvirkeoven går det frem at stiftelsesdokument, årsmøteprotokoll og styreprotokoll ikke kan være i bare elektronisk form, dvs. at det må finnes en papirbasert original av dokumentene, jf. Ot.prp. nr. 21 (2006–2007) side 248. For stiftelsesdokument står det i proposisjonen at elektronisk signatur ikke kan brukes. Departementet har lagt til grunn at det samme gjelder for styreprotokoller og årsmøteprotokoller.

Stiftelsesloven § 31 femte ledd krever at styreprotokoller skal «underskrives» av alle de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen. I forarbeidene til stiftelsesloven står det at elektronisk underskrift ikke er tilstrekkelig, jf. Ot.prp. nr. 15 (2000–2001) side 108.

Selskapsloven § 2-12 andre ledd krever at det skal føres protokoll fra selskapsmøtet. Bestemmelsen gjelder både for ansvarlige selskaper og kommandittselskaper, jf. § 1-1 andre ledd. Det følger hverken av ordlyden i bestemmelsen eller av forarbeidene at selskapsmøteprotokollen skal signeres. I juridisk teori har enkelte lagt til grunn en signeringsplikt, blant annet Woxholth *Kommentar til selskapsloven*, Norsk Lovkommentar og Gyldendal Rettsdata, note 101. Det fremgår ikke om selskapsmøteprotokollen i tilfelle må signeres fysisk eller elektronisk.

Selskapsloven § 2-15 andre ledd henviser til aksjeloven § 6-29. Det følger av denne at styreprotokoller kan signeres elektronisk. Bestemmelsen gjelder også for kommandittselskaper, jf. § 1-1 andre ledd. Aksjeloven og allmennaksjeloven åpner også for at møteprotokoller kan signeres ved elektronisk signatur, se nærmere omtale i Prop. 112 L (2016–2017) punkt 4.2.

4.2 Reguleringen i midlertidig lov

Den midlertidige loven har regler som åpner for at alle protokoller i samvirkeforetak, stiftelser og selskaper kan signeres elektronisk.

Paragraf 3-2 tredje ledd fastsetter at protokoll fra styremøte i *samvirkeforetak* kan signeres ved elektronisk signatur. Det samme gjelder etter § 3-3 sjette ledd protokoll fra årsmøtet i samvirkeforetak. Kravet om at det skal finnes en papirbasert original av årsmøteprotokollen, jf. Ot.prp. nr.21 (2006–2007) side 248, vil være oppfylt ved utskrift av protokoll med elektronisk signatur.

Paragraf 4-3 fjerde ledd fastsetter at protokoll fra selskapsmøtet i *ansvarlige selskaper* og kommandittselskaper kan signeres ved elektronisk signatur.

Paragraf 5-2 tredje ledd fastsetter at protokoll fra styremøte i *stiftelser* kan signeres ved elektronisk signatur. Bestemmelsen gjør unntak fra nåværende krav til at protokoll skal underskrives med håndskreven underskrift, jf. Ot.prp. nr.15 (2000–2001) side 108.

4.3 Departementets forslag

Elektronisk signatur er juridisk bindende på samme måte som en fysisk signatur, og erstatter i mange tilfeller allerede fysisk underskrift, for eksempel i kommunikasjon med det offentlige gjennom Altinn og med private foretak gjennom signering ved bruk av Bank-ID eller Buypass.

En generell adgang til å signere protokoller elektronisk vil gi større fleksibilitet knyttet til styringen som lovverket ikke gir disse foretakene i dag. Elektronisk signatur reduserer også utgifter til reiser, papir, blekk og porto, og vil kunne føre til sparte kostnader.

I aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper kan allerede møteprotokoller, stiftelsesdokumenter mv. signeres med elektronisk signatur, og departementet kan ikke se at det er særlige grunner som gjør at ikke det samme skal gjelde for protokoll fra selskapsmøte i ansvarlige selskaper og kommandittselskaper, og for samvirkeforetak og stiftelser. Departementet foreslår derfor at disse reglene gjøres permanente, og at reguleringen flyttes til den enkelte lov.

Samvirkeoven inneholder i dag ikke regler som åpner for at dokumenter kan signeres elektronisk. Den midlertidige loven åpner for at protokoll fra styremøte og årsmøte kan signeres elektronisk. Samvirkeoven er for en stor del bygget på aksjelovens bestemmelser, men endringer som er gjort i aksjeloven de siste årene, er ikke fulgt opp med tilsvarende endringer i samvirkeoven. Departementet kan ikke se at det er særlige grunner som gjør at ikke de samme reglene for signering av dokumenter skal gjelde i samvirkeforetak som for aksjeselskaper. Departementet foreslår derfor at stiftelsesdokumenter og andre dokumenter i samvirkeforetak kan signeres elektronisk.

Selskapsloven omtaler protokoller fra selskapsmøter, men inneholder ingen uttrykkelig regel om signering av slike protokoller. Departementet foreslår en bestemmelse om at protokollen skal signeres av den som har innkalt selskapsmøtet og en selskapsdeltaker som har deltatt i selskapsmøtet. Dette er samme regler for signering som i dag finnes i aksjelovgivningen.

5 Forholdet til EØS-retten

EØS-avtalen, med tillegg av direktiver og forordninger innlemmet i EØS-avtalen, setter skranker for norsk lovgivning på selskapsrettens område. Det vises blant annet til direktiv 2007/36/EF (aksjonærrettighetsdirektivet) som gjelder for selskaper notert på regulert marked, jf. artikkel 1 nr. 1.

I dette høringsnotatet foreslås det regler som blant annet innebærer at det i mindre grad enn i dag vil bli stilt krav til fysiske møter i aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, ansvarlige selskaper og kommandittselskaper, samvirkeforetak og stiftelser. Etter departementets vurdering utgjør ikke disse bestemmelsene brudd på Norges EØS-rettslige forpliktelser.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget omfatter endringer i aksjeloven, allmennaksjeloven, selskapsloven, samvirkeloven og stiftelsesloven. Lovforslaget berører dermed en rekke ulike selskapsformer og har konsekvenser for saksbehandlingen i mange norske selskaper. Data fra Enhetsregisteret viser at det i november 2020 er registrert ca. 230 allmennaksjeselskaper (ASA), ca. 350 000 aksjeselskaper (AS), ca. 24 000 selskaper (ANS og DA), ca. 8 000 samvirkeforetak (SA og BA) og ca. 6 500 stiftelser.

Lovforslaget vil lette gjennomføringen av møter i foretak og tilrettelegge for at beslutninger kan tas uten at det stilles krav til å møtes fysisk. Lovforslaget vil gi foretakene større fleksibilitet til å tilpasse møteform til ulike situasjoner etter hva som er mest hensiktsmessig for foretakene. Ved å gi foretakene muligheten til å velge møteform, legger regelverket til rette for bedre ressursutnyttelse i næringslivet. Aksjeeieres, medlemmers, styremedlemmers og andres rettigheter ivaretas gjennom at disse sikres mulighet til å delta i møte, uavhengig av beslutningsmåte.

Økt bruk av elektroniske fremfor fysiske møter kan også ha positive effekter fordi det kan bli enklere å være eier eller styremedlem i et foretak uten å ha lokal, regional eller nasjonal tilknytning. Dette vil på sikt kunne ha positive effekter for foretakene ved at de i større grad enn i dag kan velge styremedlemmer med den kompetansen foretaket har behov for, uavhengig av bosted.

Lovforslaget medfører i seg selv ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for foretakene. I medhold av loven vil foretakene kunne iverksette tiltak som kan medføre økte kostnader for foretakene, som for eksempel innkjøp av videokonferanseløsninger. Det antas at foretakene kun vil gjennomføre slike kjøp dersom de anser at nytten ved investeringen veier opp for kostnadene. Forslagene kan også medføre sparte kostnader i form av reduserte utgifter til reiser, papir, blekk og porto. Redusert reisevirksomhet gir også positive klimaeffekter. Disse effektene er ikke prissatt.

Lovforslaget vil ikke ha direkte økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. Forslaget vil imidlertid ha de samme konsekvensene for det offentlige som for andre aktører i de sammenhenger der det offentlige er eier i foretak som omfattes forslaget og som benytter seg av den økte muligheten til å gjennomføre møter via elektroniske løsninger.

7 Forslag til lovendringer

I

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) foreslås følgende endringer:

Ny § 1-5 a skal lyde:

§ 1-5 a. Møte

Med møte i denne loven menes møte som holdes ved personlig fremmøte eller ved bruk av elektroniske hjelpemidler, med mindre annet er fastsatt i denne loven.

§ 5-2 første ledd skal lyde:

(1) Aksjeeierne har rett til å *delta* i generalforsamlingen, enten selv eller ved fullmektig etter eget valg. *Retten til å delta* kan ikke begrenses i vedtektene.

§ 5-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Aksjeeiere har rett til å *delta* med rådgiver, og kan gi talerett til én rådgiver.

Paragrafoverskriften til § 5-4 skal lyde:

Ledelsens rett og plikt til å *delta* på generalforsamlingen

§ 5-4 første ledd første punktum skal lyde:

Holdes generalforsamlingen som møte, skal styrelederen og daglig leder *delta*.

§ 5-4 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Andre styremedlemmer kan *delta* på generalforsamlingen når generalforsamlingen holdes som møte.

§ 5-7 nr. 2 skal lyde:

Styremedlemmene og eventuelt daglig leder skal gis mulighet til å uttale seg om *saken*. *Det samme gjelder revisor, dersom saken er av en slik art at dette anses som nødvendig. Styremedlemmene kan kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte.*

§ 5-8 første punktum skal lyde:

Dersom generalforsamlingen skal holdes med personlig fremmøte, skal den holdes i den kommune der selskapet har sitt forretningskontor, hvis ikke vedtektene bestemmer at den skal eller kan holdes på et annet bestemt angitt sted.

Ny § 5-8 a skal lyde:

§ 5-8 a Elektronisk generalforsamling

(1) *Styret kan beslutte at generalforsamling skal holdes helt eller delvis uten fysisk møte, herunder ved bruk av elektroniske hjelpemidler. Styrets myndighet etter første punktum kan begrenses i vedtektene.*

(2) *Dersom generalforsamlingen gjennomføres ved fysisk møte, har aksjeeierne rett til å delta ved hjelp av elektroniske hjelpemidler, med mindre styret finner at det foreligger saklig grunn for å nekte.*

(3) Styret kan bare treffe beslutning etter første ledd dersom det sørger for en forsvarlig avholdelse av generalforsamlingen og at det foreligger systemer som sikrer at lovens krav til generalforsamling er oppfylt. Systemene må sikre at deltakelsen og stemmegivningen kan kontrolleres på en betryggende måte, og det må benyttes en betryggende metode for å autentisere avsenderen. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for deltakelse etter annet ledd.

(4) I vedtektene kan det fastsettes nærmere krav til deltakelse ved hjelp av elektroniske hjelpemidler.

(5) Første til fjerde ledd gjelder tilsvarende så langt de passer for tingretten eller andre som etter lov eller vedtekter har myndighet til å innkalle til generalforsamling.

§ 5-10 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Innkallingen skal opplyse om generalforsamlingen avholdes ved fysisk møte eller på annen måte, og om fremgangsmåten for å delta og stemme.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir nye fjerde og femte ledd.

§ 5-11 b skal lyde:

§ 5-11 b *Adgang til å bruke forhåndsstemme*

Det kan fastsettes i vedtektene at aksjeeierne skal kunne avgi sin stemme skriftlig, herunder ved bruk av elektronisk kommunikasjon, i en periode før generalforsamlingen. For slik stemmegivning skal det benyttes en betryggende metode for å autentisere avsenderen. I vedtektene kan det fastsettes nærmere krav til slik stemmegivning.

§ 5-13 første punktum skal lyde:

Den som åpner møtet, skal før første avstemning opprette en fortegnelse over de aksjeeiere som *deltar*, enten selv eller ved fullmektig.

§ 5-16 tredje ledd første punktum skal lyde:

Protokollen skal signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som *deltar*.

§ 6-19 første ledd skal lyde:

(1) Styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på *annen måte*. *Behandlingsmåten skal være betryggende*.

§ 6-19 andre ledd andre punktum skal lyde:

Styremedlemmene kan kreve møtebehandling.

§ 7-5 nytt tredje punktum skal lyde:

Revisor har likevel ikke rett til å delta i forenklet generalforsamling etter § 5-7 ut over det som følger av første punktum.

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

II

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) foreslås følgende endringer:

Ny § 1-5 a skal lyde:

§ 1-5 a Møte

Med møte i denne loven menes møte som holdes ved personlig fremmøte eller ved bruk av elektroniske hjelpemidler, med mindre annet er fastsatt i denne loven.

§ 5-2 første ledd skal lyde:

Aksjeeierne har rett til å *delta* i generalforsamlingen, enten selv eller ved fullmektig etter eget valg. *Retten til å delta* kan ikke begrenses i vedtektene.

§ 5-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Aksjeeiere har rett til å *delta* med rådgiver, og kan gi talerett til én rådgiver.

Paragrafoverskriften til § 5-5 skal lyde:

Ledelsens rett og plikt til å *delta* på generalforsamlingen

§ 5-5 første ledd første punktum skal lyde:

Styrelederen, daglig leder og lederen for bedriftsforsamlingen skal *delta* på generalforsamlingen.

§ 5-5 første ledd tredje punktum skal lyde:

Andre styremedlemmer og andre medlemmer av bedriftsforsamlingen kan *delta* på generalforsamlingen.

§ 5-8 skal lyde:

Dersom generalforsamlingen skal holdes som fysisk møte, skal den holdes i den kommune der selskapet har sitt forretningskontor, hvis ikke vedtektene bestemmer at den skal eller kan holdes på et annet bestemt angitt sted.

§ 5-8 a skal lyde:

§ 5-8 a Elektronisk generalforsamling

(1) Styret kan beslutte at generalforsamling skal holdes helt eller delvis uten fysisk møte, herunder ved bruk av elektroniske hjelpemidler. Styrets myndighet etter første punktum kan begrenses i vedtektene.

(2) Dersom generalforsamlingen gjennomføres ved fysisk møte, har aksjeeierne rett til å delta ved hjelp av elektroniske hjelpemidler, med mindre styret finner at det foreligger saklig grunn for å nekte.

(3) Styret kan bare treffe beslutning etter første ledd dersom det sørger for en forsvarlig avholdelse av generalforsamlingen og at det foreligger systemer som sikrer at lovens krav til generalforsamling er oppfylt. Systemene må sikre at deltakelsen og stemmegivningen kan kontrolleres på en betryggende måte, og det må benyttes en

betryggende metode for å autentisere avsenderen. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for deltakelse etter annet ledd

(4) I vedtektene kan det fastsettes nærmere krav til deltakelse ved hjelp av elektroniske hjelpemidler.

(5) Første til fjerde ledd gjelder tilsvarende så langt de passer for tingretten eller andre som etter lov eller vedtekter har myndighet til å innkalle til generalforsamling.

§ 5-13 første punktum skal lyde:

Den som åpner møtet, skal før første avstemning opprette en fortegnelse over de aksjeeiere som *deltar*, enten selv eller ved fullmektig.

§ 5-16 tredje ledd første punktum skal lyde:

Protokollen skal signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som *deltar*.

§ 6-19 første ledd skal lyde:

(1) Styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på *annen måte*. *Behandlingsmåten skal være betryggende.*

§ 6-19 annet ledd annet punktum skal lyde:

Styremedlemmene kan kreve møtebehandling.

§ 6-38 første ledd annet punktum skal lyde:

Om ikke bedriftsforsamlingen for det enkelte tilfellet bestemmer noe annet, har styremedlemmer, observatører og daglig leder rett til å *delta* og til å uttale seg på møter i bedriftsforsamlingen.

§ 6-38 første ledd tredje punktum skal lyde:

Styrets leder og daglig leder har plikt til å *delta* hvis ikke dette er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall.

§ 6-38 første ledd femte punktum skal lyde:

Om *saksbehandling* og protokollering gjelder § 6-19 *første til tredje ledd* og § 6-29 tilsvarende.

III

I lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven) foreslås følgende endringer:

§ 2-8 tredje ledd skal lyde:

(3) Dersom selskapet har styre eller daglig leder, jf §§ 2-13 og 2-18, har disse plikt til å *delta* på selskapsmøtet når det ikke er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall, jf § 2-11 tredje ledd.

§ 2-11 første ledd andre punktum skal lyde:
Innkallingen skal opplyse om hvilke spørsmål som skal behandles på møtet og om det holdes som fysisk møte eller på annen måte.

§ 2-11 fjerde ledd oppheves.

Ny § 2-11 a skal lyde:

§ 2-11 a

(1) Den som etter lov eller selskapsavtalen har myndighet til å innkalle selskapsmøtet, kan bestemme at møtet skal holdes ved bruk av elektroniske hjelpemidler, skriftlig eller på annen måte uten at de som har rett eller plikt til å delta, er fysisk samlet. Myndigheten etter første punktum kan begrenses i selskapsavtalen.

(2) Behandlingsmåten skal være forsvarlig. Alle skal så vidt mulig få delta i en samlet behandling av de saker som behandles. Deltakere og andre som har rett eller plikt til å delta i selskapsmøtet kan kreve fysisk eller elektronisk møtebehandling.

(3) Den som innkaller selskapsmøtet, skal sørge for at møtet holdes i samsvar med bestemmelsene i første og annet ledd.

(4) Første til tredje ledd gjelder så langt de passer for andre selskapsorganer.

§ 2-12 andre ledd nytt siste punktum skal lyde:
Protokollen skal signeres av den som har innkalt selskapsmøtet og en selskapsdeltaker som har deltatt i selskapsmøtet.

§ 2-15 nye andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen måte. Behandlingsmåten skal være betryggende.

(3) Styrets leder skal sørge for at styremedlemmene så vidt mulig kan delta i en samlet behandling av saker som behandles uten møte. Styremedlemmene kan kreve møtebehandling.

Nåværende andre ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 2-16 første ledd første punktum skal lyde:
Om ikke annet er avtalt, er styret vedtaksført når mer enn halvdel av samtlige styremedlemmer deltar.

§ 2-16 første ledd tredje punktum skal lyde:
Har et styremedlem eller observatør forfall og det fins varamedlem for ham, skal varamedlemmet gis mulighet til å delta.

IV

I lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova) foreslås følgende endringer:

Ny § 6a skal lyde:

§ 6a Møte

Med møte i denne lova er meint møte som haldast ved personleg frammøte eller ved bruk av elektroniske hjelpemiddel, med mindre anna er fastsett i denne lova.

§ 8 tredje ledd skal lyde:

(3) Stiftarane daterer og *signerer* eit stiftingsdokument. Når alle stiftarane har *signert* stiftingsdokumentet, er medlemskapane teikna og foretaket stifta.

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom ein eller fleire stiftarar skal gjere opp ein eventuell innskotsskyldnad med anna enn pengar, skal stiftarane setje opp, datere og *signere* ein opningsbalanse for foretaket som er i samsvar med lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv.

§ 12 første ledd skal lyde:

(1) Foretaket skal meldast til Foretaksregisteret innan tre månader etter at stiftingsdokumentet er *signert*.

§ 15 første ledd nummer 1 skal lyde:

1. rett til å bli innkalla og til å *delta* i årsmøtet, jf. §§ 46 og 36, jf. § 37,

§ 36 første ledd første og andre punktum skal lyde:

Alle medlemmane har rett til å *delta* i årsmøtet. Ein medlem kan *delta* ved fullmektig etter eige val, dersom ikkje vedtektene seier at medlemmane ikkje kan *delta* ved fullmektig

§ 37 tredje ledd første punktum skal lyde:

Utsendingar kan ikkje *delta* ved fullmektig, men kvar utsending kan ta med ein rådgivar, som årsmøtet kan gi talerett

§ 40 første ledd skal lyde:

(1) Styreleiaren og dagleg leiar skal *delta* på årsmøtet. Ved gyldig forfall skal det peikast ut nokon til å *delta* i staden. Andre styremedlemmar kan *delta* på årsmøtet.

§ 43 andre ledd føreste og nytt andre punktum skal lyde:

(2) Styret skal sende saksdokumenta med forslag til vedtak og grunngiving for forslaget til alle medlemmar med kjend adresse, og til dagleg *leiar*. *Revisor skal få tilsendt dokumenta dersom saka som skal behandlast, gjer dette nødvendig.*

Nåværende andre og tredje punktum blir nytt tredje og fjerde punktum.

§ 43 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Resultatet av røystinga skal førast inn i årsmøteprotokollen, som skal daterast, *signerast* av styreleiaren og sendast til alle medlemmane.

§ 43 fjerde ledd skal lyde:

(4) Saka skal leggjast fram for eit årsmøte som blir halde med personleg frammøte dersom dette blir kravd av ein *styremedlem eller ein medlem innan* fristen for å røyste skriftleg.

§ 45 første punktum skal lyde:

Årsmøtet skal, *viss det skal haldast som fysisk møte*, haldast i den kommunen der foretaket har forretningskontoret, om ikkje vedtektene fastset at det kan eller skal haldast på ein eller fleire andre oppgitte stader.

Ny § 45 a skal lyde:

§ 45 a Elektronisk årsmøte

(1) *Styret kan avgjere at årsmøtet skal haldast heilt eller delvis utan fysisk møte, medrekna ved bruk av elektroniske hjelpemiddel. Styret sin mynde etter første punktum kan avgrensast i vedtektene.*

(2) *Dersom årsmøtet blir gjennomført ved fysisk møte, har medlemmane rett til å delta ved hjelp av elektroniske hjelpemiddel, med mindre styret finn at det ligg føre sakleg grunn for å nekte.*

(3) *Styret kan berre treffe avgjerd etter første ledd dersom det sørgjer for ei forsvarleg gjennomføring av årsmøtet og at det finnast system som sikrar at lova sitt krav til årsmøte er oppfylt. Systema må sikre at deltakinga og røystinga kan kontrollerast på ein fullgod måte, og det må nyttast ein fullgod metode for å autentisere avsendaren. Første og andre punktum gjeld tilsvarande for deltaking etter andre ledd.*

(4) *I vedtektene kan det fastsetjast nærmare krav til deltaking ved hjelp av elektroniske hjelpemiddel.*

(5) *Første til fjerde ledd gjeld tilsvarande så langt dei passar for tingretten eller andre som etter lov eller vedtekter har mynde til å innkalle til årsmøte.*

§ 46 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Innkallinga skal opplyse om årsmøtet haldast ved fysisk møte eller på annan måte, og informere om framgangsmåten for å delta og røyste.

§ 49 første punktum skal lyde:

Den som opnar møtet, skal før første røysting setje opp ei liste over dei medlemmane som *deltar*, anten sjølve eller ved fullmektig

§ 52 tredje ledd første punktum skal lyde:

Møteleiaren og minst ein annan person som årsmøtet skal velje mellom dei som er til stades, skal *signere* protokollen.

§ 82 første ledd skal lyde:

(1) Styret skal behandle sakene i møte om ikkje styreleiaren meiner at saka kan leggjast fram skriftleg eller takast opp på *annan måte*. *Behandlingsmåten skal vere fullgod*.

§ 82 andre ledd skal lyde:

(2) Styreleiaren skal syte for at styremedlemmane lengst råd kan vere med på ei samla behandling av saker som skal behandlast utan *møte*.

§ 91 tredje ledd første og andre punktum skal lyde:

Protokollen skal *signerast* av styremedlemmane som har vore med på styrebehandlinga. Har styret minst fem medlemmar, og er vedtak gjort i møte, kan styret velje to til å *signere*.

§ 101 skal lyde:

Revisor skal *delta* i årsmøtet når det skal behandlast saker som gjer dette nødvendig. Utover dette har revisor rett til å *delta* i årsmøtet. *Revisor har likevel ikkje rett til å delta i årsmøte etter § 43 anna enn i saker etter første punktum*.

§ 111 første punktum skal lyde:

Styret i eit overdragande foretak skal gi opplysingar til sitt årsmøte og til styra i andre foretak som er med på fusjonen, om vesentlege endringar i egedelar, rettar og skyldnader som har funne stad i tida mellom *signeringa* av fusjonsplanen og behandlinga av fusjonsplanen på årsmøtet.

§ 121 første ledd første punktum skal lyde:

Styret i det foretaket som skal delast, skal utarbeide og *signere* ein fisjonsplan som minst inneheld opplysingar om forhold som nemnt i § 104 andre ledd.

§ 122 første punktum skal lyde:

Styret i det foretaket som skal delast, skal gi opplysingar til sitt årsmøte og til styret i eit eksisterande overtakande foretak om vesentlege endringar i egedelar, rettar og skyldnader som har funne stad i tida mellom *signeringa* av fisjonsplanen og behandlinga av fisjonsplanen på årsmøtet.

§ 147 første ledd skal lyde:

(1) Styret skal utarbeide og *signere* ein omdanningsplan med framlegg til vedtektsendring.

V

I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) foreslås følgende endringer:

§ 31 andre ledd skal lyde:

Styret skal behandle saker i møte *med personlig fremmøte eller på annen måte, herunder ved hjelp av elektroniske hjelpemidler*, hvis ikke styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte.

§ 31 femte ledd siste punktum skal lyde:

Protokollen skal *signeres* av alle de medlemmer som har *deltatt* i styrebehandlingen.

§ 31 nytt sjette ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første til femte ledd gjelder så langt de passer for andre organer som er opprettet etter denne lov § 36.

VI

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) foreslås følgende endringer:

§ 8-13 fjerde ledd fjerde punktum skal lyde:

Allmennaksjeloven § 6-19 *første og annet* ledd gjelder tilsvarende for direksjonens saksbehandling.

VII

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.